

části, nebo k jednotlivým předmětům příslušenství nemovitosti má právo, které by nepřipouštělo výkonu exekuce. Zákon se tu zmiňuje toliko všeobecně o předmětu, exekucí dotčeném. Jaké věci však mohou býti exekucí dotčeny, neuvádí zákon v §u 37 ex. ř., nýbrž v §§ 249 až 345 ex. ř. a v §u 290 ex. ř. výslovně jedná o exekuci na peněžité pohledávky. Nelze tedy pochybovati, že lze peněžité pohledávky exekucí dotčené i vybavovati. Není správným ani názor dovolatelčin, že nebylo žalobě vyhověti proto, poněvadž byla zabavená pohledávka příkázána k vybrání »bez újmy práv, třetími osobami snad dříve nabytých«. Tento dodatek exekučního usnesení vyslovuje pouze všeobecnou zásadu, že jsou práva, nabytá snad dříve třetími osobami chráněna, zůstávají však třetí osobě, by prokázala, že takových práv dříve skutečně nabyla, chce-li, aby exekucí dotčený předmět byl z exekuce vyňat a nebylo-li právo jeho uznáno. Ježto dovolatelka neuznala právo žalobce, ba do sporu se pustila a namítala, že se nestal postup pohledávky dlužníkem žalobci, bylo o tom sporně jednati a rozhodnouti.

Čís. 6910.

Ujednáním v předválečné době, že dlužník zaplatí věřiteli zápůjčku v markách ve zlatě (in Gold), nebylo smlouveno zaplacení zápůjčky ve zlatě, t. j. zlatým kovem, nýbrž bylo jím dáno vzhledem k době ujednání a vůli stran pouze na jevo, že strany nepomýšlely na skutečné zaplacení ve zlatě, nýbrž jen v téže měně, v jaké byla poskytnuta.

Byl-li předmětem zápůjčky peněz říšské měny německé v době uzavření zápůjčky (před válkou), nebyl dlužník povinen v čase, kdy ještě platila říšská měna německá, platiti více nežli dlužný peněz v této měně bez ohledu na její vnitřní hodnotu.

(Rozh. ze dne 17. března 1927, R I 183/27.)

Úmluvou ze dne 20. listopadu 1896 a 4. prosince 1896 zavázal se Julius Sch. poskytnouti městské obci v Karlových Varech zápůjčku ve výši 1 milionu marek ve zlatě a valutu půjčky jí vyplatiti ve třech splátkách. Touže smlouvou zavázala se městská obec Karlovy Vary tuto zápůjčku přijmouti, jí 4% ročně zúrokovati a zapůjčený peněz dne 31. prosince 1901 věřiteli nebo jeho právním nástupcům loco Vratislav ve zlatě zaplatiti. Dodatkovou úmluvou ze dne 24. prosince 1901 bylo vyplacení zápůjčky 1,000.000 marek říšskoněmecké měny potvrzeno a ujednáno, že tato zapůjčená částka bude městské obci ponechána také ještě dále po 31. prosinci 1901 jako zápůjčka, že tato dlužná zápůjčka 1,000.000 M bude počínaje dnem 1. ledna 1902 zúrokována 4½%, že každá strana má kdykoliv právo púlletní výpovědi smlouvy o zápůjčce a že veškerých ustanovení smlouvy ze dne 20. listopadu 1896 a 4. prosince 1896 má se také v budoucnosti ohledně zapůjčené částky použiti. Pohledávka Julia Sch-a byla pak postoupena, posléze žalující společnosti s r. o. V roce 1922 městská obec Karlovy Vary pohledávku vypověděla a slo-

žila koncem června u bankovní filiálky ve Vratislavi 1,000.000 v německých papírových bankovkách. V žalobě, o niž tu jde, domáhala se společnost s r. o. na městské obci Karlových Varech zaplacení prozatím dílčí částky 5.000 německých marek ve zlatě nebo 40.600 Kč, dovolávajíc se ustanovení smlouvy ze dne 20. listopadu 1896 a 4. prosince 1896, dle něhož se městská obec Karlovy Vary zavázala, že zápůjčku jí touto smlouvou povolenou zaplatí dne 31. prosince 1901 loco Vratislav ve zlatě, a dále čl. IV. dodatkové smlouvy, dle něhož veškerá ustanovení oné smlouvy platí také v budoucnosti. Procesní soud první stolice žalobu zamítl. Důvody: Smlouvou ze dne 20. listopadu 1896 a 4. prosince 1896 jest ovšem prokázáno, že byla poskytnuta zápůjčka 1,000.000 marek ve zlatě, a že měla býti dne 31. prosince 1901 ve zlatě zaplacená. Jest však nesporno, že zápůjčka hotově ve zlatých mincích vyplacena nebyla, nýbrž že byla vyplacena výše uvedeným způsobem a že úroky byly zúčtovány v rak.-uherských a československých korunách podle dočasného kursu německé říšské marky. Podle dodatkové smlouvy ze dne 24. prosince 1901 bylo oběma stranami potvrzeno nikoli zaplacení ve zlatě, nýbrž hotové vyplacení 1,000.000 marek německé říšské měny a sjednáno, že tato zapůjčená částka bude ponechána i nadále jako zápůjčka a že tento zápůjčkový kapitál bude splatiti 6 měsíců po výpovědi. Z toho vyplývá jako zjištěné, že zápůjčka byla poskytnuta, vyplacena a přijata v markách německé říšské měny, že 1,000.000 marek říšskoněmecké měny bylo předmětem zápůjčky a že splacení mělo se státi v říšskoněmecké měně, jelikož podle §u 983 obč. zák. musí býti vráceny věci téhož druhu a téže jakosti, jako byly věci odevzdané. Žalující strana přislíbila sice v první smlouvě poskytnutí zápůjčky ve zlatě a vymínila si zaplacení v těchže mincích, vyplacení se však nestalo skutečně ve zlatě, nýbrž v markách říšskoněmecké měny; splacení může býti žádáno tedy jen v markách říšskoněmecké měny. Tak jest při uvážení skutkových zjištění vyložiti obsah dodatkové úmluvy. Ve čl. IV. dodatkové úmluvy ujednané ponechání ustanovení první smlouvy v platnosti může se týkati toliko nezměněných okolností, nikoli však změny stavu věci. Okolnost, že říšskoněmecká měna spočívá na zlaté měně, nemůže odůvodniti povinnost, splatiti zápůjčku v říšské měně obdrženu ve zlatě, jelikož měna sama připouští platební prostředky, které nespočívají ve zlatě. Městská obec Karlovy Vary tím, že koncem června 1923 složila u banky ve Vratislavi 1,000.000 marek pro žalující firmu, a tím, že následkem zdráhání se žalobkyně placení přijmouti, složila jmenovaný peníz u úředního soudu ve Vratislavi, zaplatila svůj dluh úplně. Městskou obec Karlovy Vary nestihá vina na znehodnocení marky říšskoněmecké měny a také nezpůsobila prodlením v placení škody, která vznikla znehodnocením marky. Žalující strana musí tedy nésti následky znehodnocení své pohledávky sama. Z toho vysvítá také, že nemůže městské obci v Karlových Varech býti přičítáno provinění se proti dobrým mravům. Žalující strana měla možnost kdykoli, tedy i v době pro žalovanou nepříznivé, pohledávku vypovědět a žádati placení. Stejně mohla městská obec Karlovy Vary kdykoliv dáti výpověď a způsobiti placení. Jestliže tohoto práva použila, nemůže

v tom býti spatřováno provinění proti dobrým mravům. O d v o l a c í s o u d zrušil napadený rozsudek a vrátil věc prvému soudu, by, vyčkaje pravomoci, ji znovu projednal a rozhodl. D ů v o d y: Smlouvou zavázala se žalovaná strana zaplatiti zapůjčený peníz Juliovi Sch-ovi nebo jeho právním nástupcům loco Vratislava ve zlatě; avšak právě tak zavázal se Julius Sch. poskytnouti žalované straně zápůjčku ve zlatě. Skutečně však vyplatil Sch. 1,000.000 marek říšskoněmecké měny nikoli ve zlatě, nýbrž ve zlatkách neb markách dle denního peněžního kursu marky. Jest nesporno, že úroky z této zápůjčky byly vzájemně sčítovány vždy jen dle denního peněžního kursu marky, tedy nikoli ve zlatě, a v dodatkové úmluvě potvrdila strana žalovaná pouze, že obdržela 1,000.000 marek říšskoněmecké měny. Jak vychází na jevo z dopisů a z výpovědi svědka, byla smlouva o zápůjčce mezi Juliem Sch-em a žalovanou stranou uzavřena ústně v Karlových Varech a ve Vratislavi byla jen podepsána Juliem Sch-em listina, vyhotovená o tom v Karlových Varech. Nebylo však nikde předneseno, že při ústní úmluvě bylo ujednáno splacení effektivně ve zlatě a nebyl též uveden důvod, proč se tak mělo státi, čehož přece by bylo v tomto případě tím více potřebí, když žalobkyně poukazuje sama na to, že tehdy v Německu byla říšská měna měnou zlatou a marka říšskoněmecké měny ničím jiným než markou ve zlatě. Obě strany shodují se v tom, že tato pohledávka ze zápůjčky byla převedena na žalobkyni a že ve společenské smlouvě ze dne 14. listopadu 1916 byla sčítována nikoli ve zlatě, jak tvrdila žalobkyně, nýbrž jen dle kursu 1:1,175, tedy dle kursu marky. Z toho nutno vyvozovati, že smluvní strany nepřikládaly slovům »ve zlatě«, použitým v písemném vyhotovení smlouvy ústně uzavřené, významu »ve zlatě effektivně«, nýbrž pouze ten význam, že 1 marka říšskoněmecké měny jest 1 zlatá marka. Žalobkyně poukazuje sama na to, že Vratislav jest pouze místem platebním a nikoli plništěm a že jest tu vyloučeno použití německého práva, poněvadž věřitel i dlužník mají své sídlo v Karlových Varech. Julius Sch. byl cizozemcem a měl své bydliště ve Vratislavi. Žalobkyně však právě tak jako žalovaná mají své sídlo v Karlových Varech a tím též odpadl důvod, pro který byla umluvena svého času Vratislav jako místo platební. Jest tudíž jak dle §u 4 tak i dle §u 36 obč. zák. užití tuzemského práva. Žalobkyně zdůrazňuje výslovně, že by se žalovaná v případě, když by jí splatila na místo obdrženého 1,000.000 marek ve zlatě 1,000.000 bezcenných papírových marek, obohatila na útraty a ke škodě věřitele, že by to odporovalo každému právnímu citu a zásadám slušnosti a spravedlnosti a bylo by prohřešením proti dobrým mravům. Naproti tomu namítá žalovaná strana, že zlatá marka jest toho času v relaci ke koruně osmkrát dražší než roku 1896, že tato radikální změna nemohla býti nikým předvídána, a že povinnost k placení ve zlatě byla by nespravedlivým poškozením žalované strany, a že žalovaná utrpěla válkou zcela mimořádné ztráty, takže její finanční situace oproti předválečné byla těžce a trvale postižena a že milion marek, jež v roce 1919 určila k splacení zápůjčky, byl znehodnocen. Valorisace v tom smyslu, že věřitel musí obdržeti tolik, aby dostal za všech okolností vnitřní hodnotu své pohledávky v době její splatnosti, nemá

v tuzemském právu podkladu a odporuje zásadě §u 6 zákona ze dne 10. dubna 1919 sb. z. a n. č. 187, že 1 rak.-uher. koruna rovná se 1 Kč. Podle §u 983 obč. zák. má dlužník ze zápůjčky vrátiti věřiteli stejně téhož druhu a jakosti, jako obdržel od něho, a podle §u 989 obč. zák. nejsou-li v době splacení v oběhu takové peníze ve státě, je dlužník povinen uspokojiti věřitele penězi nejvíce podobnými, takovým počtem a druhem, by též obdržel v době zápůjčky jsoucí vnitřní hodnotu toho, co dal. Zákonem ze dne 11. srpna 1892, čís. 126 ř. z. byla zavedena na místě rakouské měny rakousko-uherská zlatá měna a v čl. XXIII. ustanoveno, že jeden zlatý rakouské měny jmenovité hodnoty rovná se 2 korunám a dle zákona uvedeného již shora ze dne 10. dubna 1919, čís. 187 sb. z. a n. rovná se rak.-uher. koruna 1 Kč. Odvolací soud jest tedy právního názoru, že žalovaná strana má splatiti žalobkyni tolik korun československých, kolik činil 1,000.000 marek v době jeho vyplacení žalobkyni v rak.-uherských korunách, a že tato suma jest právě tou vnitřní hodnotou, kterou měl 1,000.000 marek zapůjčených žalované straně v době zápůjčky v místě uzavření smlouvy, to jest v Karlových Varech. Z dopisu žalované vychází na jevo, že uzavřela zápůjčku za příčinou stavby plynárny, a v dopise ze dne 8. listopadu 1915 projevuje žalovaná radost nad tím, že byla prodloužena pachtovní smlouva mezi právními předchůdci žalobkyně a žalovanou stranou na dalších 5 roků, že tím nastalo prodloužení dosavadních naprosto přátelských styků a děkuje za laskavost, s jakou se firma prohlásila ochotnou, vzhledem k mnohaletému příznivému spojení — předržeti společně i tuto nejtěžší dobu. Žalovaná strana nabídla Juliu Sch-ovi v roce 1909 splacení zápůjčky a Sch. snížil na to úrokovou míru ze 4½ % na 4%. V letech 1896, 1901 a 1909 nemohl však nikdo předvídati, že říšská měna v Německu platná, jejíž 1 Marka ve zlatě byla svého času rovna 1 markové bankovce, bude v dohledné době zcela znehodnocena. Bylo by bezdůvodným obohacením žalované a neospravedlněnou újmou žalující strany a odporovalo by zásadám poctivého obchodu (§ 914 obč. zák.), kdyby se musila žalobkyně spokojiti 1,000.000 marek složeným žalovanou stranou u obvodového soudu ve Vratislavi dne 27. července 1923. Tohoto dne byla ovšem marková měna ještě říšskoněmeckou měnou, poněvadž rentovní marka, platná nyní v Německu, byla zavedena teprve nařízením německé říšské vlády ze dne 15. října 1923, čís. 100 ř. z. vydaným na základě zmocňovacího zákona ze dne 13. října 1923, čís. 98 ř. zák. Avšak kurs marky poklesl v téže době již tak, že dle posudku znalce měl 1,000.000 marek dne 27. července 1923, v den, kdy nabyla právní účinnosti pololetní výpověď zápůjčky daná žalovanou stranou, cenu pouhých 30.3 marek ve zlatě. Na druhé straně bylo by bezdůvodným obohacením žalobkyně a neospravedlněnou újmou žalované strany a odporovalo by zásadám poctivého obchodu, kdyby bylo dáno místo žalobní žádosti v plném rozsahu a žalobkyni bylo by prisouzeno skoro osmkrát tolik, co obdržela od ní žalovaná strana, poněvadž tuzemský zákon nejen že nezná valorisace, nýbrž výslovně ustanovuje v §u 6 zákona ze dne 30. dubna 1919, čís. 178 sb. z. a n., že 1 rak.-uher. koruna rovná se 1 Kč. Žalovaná strana přednesla v žalobní odpovědi, jak jí byla vypočtena zápůjčka a

jak byla s ní sčítována. Soud první stolice se však vzhledem k svému právnímu názoru nezabýval úvahou o otázce, kolik rakousko-uherských korun činily částky vyplacené v markách žalované straně v různých dnech vždy dotyčného dne, a zda, jak uvádí žalovaná v žalobní odpovědi, byla skutečně vzata za základ pro výpočet měna marková s $1\frac{1}{4}$ Kr. za 100 dle peněžního kursu. Poněvadž nebyly uváženy v první stolici skutečnosti dle názoru odvolacího soudu důležité, bylo vyhověno odvolání ve smyslu §u 496 čís. 3 c. ř. s.

Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení a vrátil věc odvolacímu soudu, by rozhodl o odvolání nehledě k důvodu, pro který zrušil rozsudek.

D ů v o d y:

Dovolací soud souhlasí s odvolacím soudem co do výkladu ustanovení §u 3 smlouvy ze dne 3. prosince 1896, jímž žalovaná obec zavázala se splatiti tehdejšímu věřiteli zápůjčku milionu marek ve zlatě »in Gold«. Žalobkyně opřela jedině o toto ustanovení nárok na zaplacení sporné částky v Kč odpovídající dnešnímu kursu německé marky. Odvolací soud, vycházející z názoru, že tím nebylo smluveno zaplacení zápůjčky ve zlatě, t. j. zlatým kovem, odůvodnil názor svůj výstižně a správně, takže není třeba k němu přičinit další důvody. Označení »in Gold« není tak jasné, jak snaží se žalobkyně dodatně dovoditi v tomto sporu. Může míti sice význam, jež mu nyní přikládá, může tudíž nahrazovati t. zv. zlatou doložku, výslovné ujednání stran, že pohledávka má býti splacena zlatými mincemi anebo jinými penězi odpovídajícími však hodnotě zlata, může však míti také význam ten, že strany tím označily jen tehdejší říšskou měnu německou, nepomýšlejíce na skutečné placení ve zlatě, nýbrž jen v téže měně, v jaké byla poskytnuta. Odvolací soud, vyloživ sporné ustanovení v tomto druhém smyslu, posoudil věc správně po právní stránce. Vývody rekursu žalující firmy nasvědčují, ač sledují pravý opak, jen správnosti tohoto názoru. Ježto příslušné ustanovení smlouvy není tak přesné a jasné, by bylo je lze vyložiti jen v jediný určitý způsob, šlo o zjištění pravé vůle stran. Dovožuje-li žalobkyně, že v roce 1896 byla zlatá měna říšskou měnou, nelze z toho dovoditi jiné, než že strany označením »in Gold« mínily jedině marky říšsko-německé měny, takže označení to nemá jiného významu, než kdyby byly strany určily Mark deutscher Reichswährung, jak se skutečně stalo v následující smlouvě z roku 1901. Kdyby byly strany měly skutečně jiný úmysl, byly by jej vyslovily mnohem jasněji a přesněji, byly by užily t. zv. zlaté doložky, jak se stalo ve všech případech, kde bylo skutečně vymíněno placení ve zlatě, t. j. zlatými penězi bez ohledu na změny vnitřní hodnoty peněz. Strany byly by určitě místo slov in Gold, jež tehdy byl totožným s pojmem říšské měny, užily jiného přesnějšího výrazu. Mimo to bylo prokázáno, že zápůjčka nebyla skutečně vyplacena ve zlatě, ač žalovaná obec se zavázala, že přijme zápůjčku 1,000.000 Marek ve zlatě. Smlouva z roku 1901 nebyla novací, nýbrž jen prodloužením původního závazku, slouží však k výkladu vůle stran, jež ještě

ani v tomto roce neměly důvodu k ustanovení, že splacení dluhu má se státi zlatými penězi, a užily proto výrazu, jež v původní smlouvě nahradily označením in Gold vzhledem k totožnosti měny. Nelze proto ani z odst. IV. smlouvy z roku 1901 nic dovoditi ve prospěch žalobkyně. Rozhodnutí nejvyššího soudu uvedená v jejím rekursu vztahují se ve směr na případy, kde splacení dluhu zlatými penězi bylo smluveno výslovně, t. j. nejen označením ve zlatě, nýbrž byl při tom projeven i úmysl stran čeliti tím případným změnám měny, čehož v tomto případě strany neprojevily. Nedostatek zlaté nebo jiné přesně znějící doložky nasvědčuje tudíž jedině tomu, že strany nepomýšlely na možnou změnu měny, na kterou zněla zápůjčka, a že pro ten případ neučinily opatření. Tím vzala každá strana na se nebezpečí této změny. Záleželo na stranách, by si výslovně vymínily, že má zápůjčka býti vrácena v penězích stejné vnitřní hodnoty, v jakých byla dána. Prosté označení měny slovy »in Gold« nestačilo k tomu za tehdejších poměrů. Ostatní vývody, hlavně poukaz na porušení zásady poctivosti a víry, byly vyvráceny soudem první stolice a částečně i odvolacím soudem, pokud uznal zažalovaný nárok po právu.

Odvolací soud neodvodil však z předchozího správného svého názoru správné důsledky a nelze proto souhlasiti s dalším jeho právním posouzením věci. Poukazuje sice právem na nemožnost valorisace vzhledem k tuzemským zákonům, pokouší se však přes to aspoň o částečnou valorisaci přepočtem původní pohledávky na rakouské peníze a nyní na čsl. koruny. Ani z §§ 983 a 989 obč. zák. nelze dovoditi správnost jeho názoru. Pohledávka byla poskytnuta v říšských německých markách a měla býti splacena v téže měně. Nezáleží na tom, že dlužník měl své sídlo tehdy v Rakousku, nyní v Čsl. republice. Tím nezměnilo se nic na měně, v níž byla zápůjčka dána a měla býti splacena. Nemohla by proto žalovaná obec v žádném případě odsouzena býti přímo k placení dluhu toho v Kč, leda snad alternativně, ale nikdy podle kursu v den sjednání anebo výplaty zápůjčky. Že by byly měly strany úmysl sjednati vrácení zápůjčky ať již v dřívější rakouské měně anebo v čsl. korunách, nelze dovoditi z přednesu jich ani ze zjištěných skutečností. Šlo jedině o pohledávku v německé říšské měně, a nelze proto dovoditi z rakouských a čsl. měnových zákonů možnost přepočtu jejího na Kč, jakož i nárok žalující firmy na splacení pohledávky v této měně. Jakmile bylo tudíž zjištěno, že předmětem zápůjčky byl milion marek tehdejší říšské měny německé, aniž bylo smluveno, že splacení dluhu má se státi zlatými penězi, jest míti za to, že žalovaná obec v čase, kdy složila částku tu na soudě, nebyla povinna platiti žalující firmě více než právě tuto částku v říšské měně tehdy ještě platné bez ohledu na její vnitřní hodnotu.

Čís. 6911.

Pokud není odvolací soud povinen naříditi nové ústní odvolací líčení, ačkoliv mu byla věc vrácena zrušovacím usnesením dovolacího soudu, by ji znovu projednal a rozhodl.